

**Magyar Nemzet, 1995. augusztus 3.**  
*Üzenetek Erdélyből*

Közel egy hetet töltöttem Erdélyben: ifjúsági és fiatal értelmiségi táborokban és irodalmi megemlékezéseken...

Végül aztán Kolozsváron át, érkeztem el a kicsiny, de festői Kalotaszentkirályra, ott született 1914 júliusában, pár nappal az első világháború kitörése előtt Ady Endre nevezete verse: A Kalota partján, amely a kalotaszegi magyar népnek állított költői emléket. Azóta felállították Ady emlékművét is a falu közepén, s ezúttal is a költőre emlékezett a falu népe: előadássorozattal, amelyen például Kántor Lajos, a Korunk főszerkesztője és Bustya Endre, a talán legkiválóbb Ady-kutató vállalt szerepet, majd ünnepi istentisztelettel, ezen Tőkés István kolozsvári püspökhelyettes prédikált, igen szépen, bátran és okosan, végezetül pedig az Ady-emlékmű megkoszorúzásával, midőn magam az Anyanyelvi Konferencia üdvözlését tolmácsolhattam és ünnepi koszorúját helyezhettem el. Erdélyben utazni vagy másfél ezer kilométert mostanában nem csak a történelmi táj szépsége és az országutak abroncsnyúzó szörnyűsége következtében számít egymással ellentéte élmények különleges vegyületének. A magyar turista egyszerre találkozik felzaklató és megbékítő tapasztalatokkal, akár a köznapi élet felszínén is. Vadkanképű román policájjal, aki leállít és megbüntett, mondván, ezen az utcasarkon bekanyarodni pár nap óta tiltva van, aztán, midőn a megszerzett ezresekkel továbbáll, kiderül, hogy szó sincs tiltásról, és a kapott nyugta is valami régen érvényét veszített rendőrségi papírfecni.

De találkozni lehet Smaranda Enachével, a marosvásárhelyi Pro Európa Alapítvány létrehozójával, aki nem csak tökéletesen beszél magyarul, hanem valóban európai jogérzékkel és keresztény empátiával próbálja védelmezni a kisebbségi polgárok egyéni és közösségi jogait...

Ilyen üzenetekkel érkeztem haza Bálványosról, Homoród-ról, Kolozsvárról és Kalotaszentkirályról: nos, most átadom az üzeneteket.

*Pomogáts Béla*

**Szabadság, 1994. október 13.**

*Templomaink – népiünk megtartó gyékénykosarai*

A kalotaszentkirályiak, mint ahogy mindenki ezeken a mi vidékeinken, megtanulhatták az építés, a mindig újraképzés dolgát: mert hiába égtek porig, pusztították el otthonait, templomát háromszor is az évszázadok alatt, ez a falu, ez a közösség ma is él, épít, újít. Felégethették, lerombolhatták, elvehették tőlünk iskoláinkat, otthonunkat, földjeinket, a személyes szabadságunkat, de a hit, az újrakezdés, a megmaradás vállalása, íme, tovább él Kalotaszeg vidékén és él mindenhol, ahol ma megint templomokat építenek, újítanak, amelyek, akár a bibliai történetben a gyermeket felfedező anya fonta gyékénykosár, sokáig és igen sokszor az egyedüli menedéket jelentették. „Kavargó nagy sötét vizcsein a történelemnek ringatóznak Erdély gyékénykosarai: a templomok és benne megmaradt népiünk, a Mózesek és az Isten népe. Mi gyékénykosarat fogunk, mi templomot javítunk, Isten házáat építünk, imádkozunk, ide hozzuk gyermekeinket. Ez a mi fegyverünk, ez a mi megtartásunk, ez a mi otthonunk, az Isten gyékénykosara. Fonják e gyékénykosarat hitből, szeretetből, hűségből!” – mondotta Csiha Kálmán református püspök a Kalotaszentkirály-Zentelke társgyülekezet hálaadó istentiszteletén, amelyre a templom felújítása, kazettásítása alkalmából került sor vasárnap.

Kalotaszentkirályról nem sok dokumentum maradt fenn a levéltárakban. 1944-ben, Erdély Romániához csatolásának napjaiban a falut megszálló román katonáknak ugyanis volt gondjuk szétdúlni, felégetni az irattárat, egyedi dokumentumokat semmisítve meg. Mihály János lelképásztor szerint a falu neve 1523-ban, a kolozsmonostori konventen íródott le először. A templomról 1430-ból maradt fenn az első feljegyzés. További adatok arról tanúskodnak, hogy az első pusztítás az 1241-es tatárdúláskor sepert végig a falun. 1660-ban, Rákóczi György és a török seregeinek összecsapásakor pedig a második. Borzadályt keltő rémtettek so-

rát jegyezték fel 1848-ban is, amikor november 7-ről 8-ra virradólag a románok gyilkoltak, raboltak, és felégették a falut.

A templom kazettásítása felújításával az egykori mennyezet mását kívánták feleleveníteni a kalotaszentkirályiak. S hogy mindez a lehető legrövidebb időn belül és az elvárások felett sikerült, az mindenekelőtt a szentkirályi származású Okos Mártonnak köszönhető, aki a budapesti Illyés Alapítványhoz fordult anyagi támogatásért. Az alapítvány jelentős hozzájárulása és két ügyeskező csíki mester segítségével alig négyhónapos munka után a 220 festett kazetta felkerülhetett a templom mennyezetére. Pálffy Árpád személyesen nemcsak a motívumok tervezője, hanem a bútorfestés szakmájában jártas asztalos szakember is bemutatkozott. A motívumok - a mester állításai szerint - bár alapos dokumentáció előzte meg, ha nem is teljes mértékben sikeredtek kalotaszeginek, visszaadják az itt élőknek a messze földön híres szép-szeretetét, díszítő kedvét. A színezés, festés Mérei András munkáját dicséri.

A vasárnapi ünnepségen határon túli meghívottak is részt vettek. A vendégek közt volt dr. Zétényi Zsolt, Lakner Zoltán, a Mocsáry Alapítvány elnöke, Simén András, kuratóriumi tag, a Rákóczi Szövetség titkára, valamint Bálint Pataki József, a Határon Túli Magyarok Hivatalának főosztályvezetője is, aki Tabajdi Csaba politikai államtitkár üdvözlését tolmácsolta: Aki útra készül, nem újít templomot. Ezért a felújított templom egyben e közösség összetartozásának, megmaradásának is a szimbóluma, de jelképezi az összmagyarságnak az együvé tartozását is, hiszen emlékezetben és reménységben valamennyien egyek vagyunk - állt a levélben.

*Székely Kriszta*

## **Erdélyi Napló, 1996. augusztus 7.**

### ***Ady Napok Kalotaszegen***

A Kalotaszentkirályi Ady Endre Kulturális Egyesület és a Nyárszói Református Egyházközség szervezésében az Anyanyelvi Konferencia s a Bocskai Szövetség támogatásával július 27-én és

28-án megtartott ünnepségek az idén nemcsak nagy költőnkre volt hivatott emlékezni, hanem ezeregyszáz éves nemzetünkre is.

Ez a rendezvénysorozat Nyárszón a református templomban vette kezdetét, ahol a helybeli lelkipásztor, Vincze István mondta el ünnepélyes megnyitóbeszédét. A kis kalotaszegi templomban összesereglett ünneplők, akik az anyaországból is szép számban érkeztek, olyan neves személyiségek beszédeit kísérelhették figyelemmel, mint Pomogáts Béla, a Magyar Írószövetség elnökéét, a Kalotaszentkirályi Ady Endre Kulturális Egyesület tiszteletbeli elnökéét, aki Erdély helye a magyar történelemben címmel tartott előadást, majd őt követte Kántor Lajos, a MÚRE elnökének, a Korunk főszerkesztőjének Ady, Erdély, Kalotaszeg című beszéde. Előadásával megtisztelte az egybegyűlteket Méray Tibor író is.

Fel, a régi nyárszói temetőbe a göröngyös út felér egy kisebb kirándulással. Itt a fák hűs árnyékában rótták le tiszteletüket Ady dédnagyapja, Viski Dániel sírhantja előtt. Vincze István lelkipásztor emlékbeszéde, majd az Ady-vers után következett a nemzeti megbékélés jegyében három nyelven a miatyánk. A népviseletbe öltözött szorgos menyecskék mindenkit vendégül láttak a parókia udvarán, s a friss kalács elfogytával lassan véget ért az első nap.

Kalotaszentkirályon immár két éve, hogy felavatták az Ady-emlékművet az alatt a fa alatt, ahol az a bizonyos Ady-vers született: Pompás magyarok, templomból jövet / Mentek át a Kalota folyón...

Itt az ünnepség a református templomban kezdődött, ahol dr. Tőkés István teológiai professzor hirdetett igét.

Kijövet a templomból akárcsak a vers születésekor, az ünneplők végigvonultak a Kalota partján - igaz, nem népviseletbe öltözve -, hogy elhelyezzék a megemlékezés koszorúit. Pomogáts Béla ünnepi beszéde után két kiállítást is megtekinthettek az érdeklődők. Heim András grafikáit és Kudor István, valamint Vincze Kecskés István fafaragók honfoglalási és természetesen kalotaszegi mintájú faragásait.

A vasárnap délutánt egészében kitöltötte az a szabadtéri millicentenáriumi emlékműsor, amelyen fellépett a szeghalmi Sebes György Általános Iskola énekkara, a Körösladányi Dalkör, a Szeghalm Dalkör és a Kalotaszentkirályi Hagyományörző Népi Együttes. A műsort Szép Gyula, a Kolozsvári Magyar Opera titkára vezette. Az esemény zárópontjaként intézmények és személyiségek vehették át az emlékmű kicsinyített mását. Először is a támogatók, az Anyanyelvi Konferencia részéről Pomogáts Béla, a Bocskai Szövetség részéről pedig Kreczinger István elnök. Úgy a Vasvári-napokon, mint a mostani Ady ünnepségeken is szerkesztői szinten képviseltette magát a Népszabadság Tripolszky László személyében. Az emléktárgyat átvette a Szabadság képviselője és Heim András képzőművész is. A műsor befejezésekor megnyitották Bakó László akvarell-kiállítását egy gyermekrajz-kiállítással egyetemben.

Kalotaszeg vidéke egyre ismertebb lesz, ilyen rendezvények alkalmával újra felfedezik elfelejtett értékeit. Aki pedig a legtöbbet tesz ennek érdekében, az Okos Márton, Kalotaszentkirály szülötte, aki olyan támogatókat tud meggyőzni e nemes ügy érdekében, akik úgy gondolkodnak, mint Kreczinger István, a Bocskai Szövetség elnöke: Minden erőnkkel nemzetünket szolgáljuk!

*Péntek Attila*

**Erdélyi Napló, 1996. augusztus 28.**

*Táncműhely Kalotaszentkirályon*

Magyar nyelvterületen a legnépszerűbbek közé lépett elő a kalotaszentkirályi táncműhely. A tavalyihoz képest idén jóval kevesebb táncolni vágyót fogadtak, és jövőre is korlátozott létszámú érdeklődőt képesek elhelyezni. A jövő május-júniusban tartandó táborokban már beteltek a helyek.

A tábor megszervezésében, lebonyolításában az egész falu közössége részt vállalt. Legfőképp a polgármesteri hivatal, a helyi kulturális egyesület, de egyszerűbb emberek is jó szívvel biztosítottak szállást a résztvevőknek. Jelentős segítséget nyújtott a ko-

lozsvári Heltai Gáspár Alapítvány és a budapesti Molnár utcai Táncműhely is, akik egész évben azt az irodát működtetik, amely a szervezéssel foglalkozik.

Egy héten keresztül folyt az oktatás, este pedig a táncműhely környékéről is szép számban érkezőkkel együtt vigadhattak a táborlakók. Gyakran előfordult, hogy már virradt, mire kifáradtak a táncosok és a zenészek. Igaz ugyan, hogy a gyermekek képzésével senki sem foglalkozott, azért két kolozsvári táncoktató a szentkirályi gyermekeknek betanított a záróünnepségre egy kis műsort. A gálán nyilvánosságra hozták a népdalverseny győzteseit és felléptek azok az újdonsült zenészek is, akik a tábor ideje alatt hangszeres oktatáson vettek részt.

A nagy számban összegyűlt közönséget – a táncműhely történetében először – többek között a szomszédos Csucsáról érkezett román táncsoport szórakoztatta, akik egy öreges táncot mutattak be. Szintén először szerepelt a rendezvényen Kalotadamos táncsoportja is.

Az ünnepség után, az utolsó napon is táncműhelybe hívogattott a muzsikaszó. Másnap aztán az iskola udvarán megkezdődött a sátrak lebontása, mindenki fáradtan, de élményekkel telve indult hazafelé. S a tetőről még egyszer visszatekintve a falura, így köszöntek el: A jövő évi viszontlátásra!

*(péntek)*

**Szabadság, 1997. március 26.**

*Egy iparosodó község sikerei*

Kalotaszentkirálynak rangja és neve van a falvak között. Kalotaszeg egyik legdinamikusabban fejlődő községe, ahol az utóbbi hét esztendőben a 18 erdélyi faluban beindult falusi turizmus toplistájának az élén áll. ezt szakemberek állítják. olyan falu, ahol az 1989-es decemberi események után az emberek nem lopkodtak, nem hordtak szét mindent, nem tették a földdel egyenlővé

mindazt, amit saját verítékükkel kényszerből kellett létrehozniok az évtizedek során.

A fejlődés mögött egy olyan falusi értelmiségi réteg áll, amelyik az idők változásával magához ragadta a kezdeményezést. Ennek az összefogásnak köszönhetően született meg az a részvénytársaság, amelyik a volt termelősövetkezet teljes vagyonát átvette, gépparkkal együtt. az egykori tagság közül hetvenen léptek be tőkehozzájárulással az új társaságba, a többi volt tsz-tagot kárpótolták. Csáki Attila, az rt elnöke mezőgépezés mérnök, mezőgazdasági szakember, a közgyűlés őt bízta meg a közös vállalkozás vezetésével.

A vállalkozásnak roppant szértéágazó a tevékenysége, mára dinamikusan fejlődő céggé vált. Az egykori malmot megjavították, felújították, s ma már 10 falu jár ide kenyér és kukoricalisztet öröltetni. Ha volt malom, kellett, kellett kenyérsütőde is. Ennek beindulásával az emberek az évi kenyérszükségletüknek megfelelő gabonát beadták az RT-be, a visszajáró korpamennyiséget kivették, s kifizetik a kenyérsütés költségét. Mindkét félnek jó üzlet, a zóta is az egész falu itt vásárolja a kenyeret.

A cég gépparkjával bér munkában megdolgozza a tagság földjeit. Bérleti szerződésbe kivett földjeik művelésére alakították ki a mai gépparkot. Távolilag az állattenyésztés felfuttatására akarnak összpontosítani. Ez jó üzletet jelenthetne a vidék emberének, hiszen régi tapasztalat szerint lehetőség van a takarmánytermesztésre. Más szántóföldi haszonnövény, a gyengébb minőségű földek miatt, alacsony hektárhozamú, így a mezőgazdaság itt kevésbé kifizetődő foglalkozás. Az emberek többsége azért vállalja a földművességet, mert van nyugdíja, amit be tud fektetni a mezőgazdasági munkákba. A kisparcellás gazdálkodásban azonban nagyon kevés a haszon, ha van egyáltalán. Ezen a kényszerű helyzetben szeretne változtatni a részvénytársaság egy merész programmal: a közeljövőben készül el a vágóhíd és a húsfeldolgozó kisüzem, amit a budapesti Mocsáry Alapítvány támogatott hárommillió forinttal. A húsfeldolgozó szerződéses rendszerben venné át a gazdáktól a felhizlalt állatot, levágná, feldolgozná, és a közeli

városokban értékesítené. Hosszabb távon saját állattenyésztő farm létrehozása is szerepel a tervben: ennek mai csírája egy 7 kocás sertésállomány.

A falu kisiparosairól híres. Sok a jól képzett építőmunkás, asztalos, akik a környék valamennyi építkezéseinél megfordultak. A faluban kb. 35 asztalosműhely működik, családi vállalkozásként. A részvénytársaság a lekötetlen munkaerőt szeretné hasznosítani egy nagyobb műhely létrehozásával az egyik volt TSZ-istállóban. A helyi adottságokra már felfigyelt egy olasz cég is, amelynek képviselői az asztalosműhely megteremtésében társultak az RT-vel. A külföldi befektető bútorgyár felépítését tervezi Kalotaszentkirály határában, főleg külföldi termelésre. A munkaerő helyben már biztosítva.

A falu polgármestere, Kis Jancsi József a helyi önkormányzat terveiről szól:

– Legfontosabb teendőnek a falu ivóvízellátását tartom. Költségvetési támogatásból a községközpont 450 házának 80 százalékába már sikerült bevezetni. Három forrásból kapja a vizet a falu, ezt kellene korszerűsíteni víztisztító berendezésekkel. A '95-től tartó program keretében 270 millió lejt kaptunk az ivóvízellátásra, s a további teendőkre is találunk finanszírozási lehetőséget. A szennyvízelvezetés, csatornázás már egy sokkal költségesebb, munkaigényes beruházás. Idén szeretnénk elfogadtatni a terveket, a teljes dokumentációt. Több évre szóló program ez, amelynek keretében ülepítőket is építenénk.

E korszerűsítésre nagy szükség van, hiszen jelenleg Kalotaszentkirály a Kalotaszeg leglátogatottabb faluja, egyre nagyobb az igény a falusi turizmus szolgáltatásaira. A falu református lelkipásztora, Mihály János erről is részletesen tájékoztatott:

– A falusi turizmus nálunk szinte iparaggá vált. Kezdetben kíváncsiságból kopogtattak be, főleg magyarországiak, később több vonalon is szervezett csoportok érkeztek, akiket falusi házaknál szállásoltunk el. Az emberek rájöttek, hogy ez komoly jövedelemforrást jelent. Sokan korszerűsítették a lakást, fürdőszobát építettek, megjelentették címüket turistakatalógusokban. A falu-

ban jelenleg 150 turistát is el lehet szállásolni éjszakára, de ez a lehetőség tovább bővül. A nemzetközi nyári tánc táborokba autóbusszal érkeznek az érdeklődők, terjed a falu híre. Van, aki vendéglátó kurzusokra is eljár, megpróbál szakképzett lenni e területen.

A látványos fejlődés ellenére eddig nem igazán tért vissza egyetlen elköltözött falubeli sem Kalotaszentkirályra. A falu 1200-as lélekszáma itt is folyamatosan csökken. 1992-től eltemettek 78 reformátust és született 33 gyerek... A helyzet mégsem lesújtó, mint sok más faluban. A helyi iskolában sikerült bentlakást kialakítani a környező falvak iskolásai számára, a közösség iskolabuszt is kapott, amivel az ingázó gyerekeket és a pedagógusokat szállítja, egyelőre díjmentesen. Ez is nagy szerepet játszik abban, hogy Kalotaszentkirályon nem helyettesítők, hanem szakképzettek tanítanak.

A vasárnap iistentiszteleteken a gyülekezetnek közel a fele jön el templomba, aktív a nőszövetség, a kórus, megalakult az Ady-egyesület.

A közösségi életnek olyan tényei ezek, amelyek falvaink többségének szolgálhatnának példaként a megmaradáshoz.

*Makkay József*

## **Szabadság, 1997. augusztus 5.**

### *Ady-napok Kalotaszegen*

A Kalotaszentkirályi Ady Endre Kulturális Egyesület az elmúlt hét végén immár negyedszerre szervezte meg az Ady-napokat. A kalotaszegiek és a határon túlról érkező vendégek két napon keresztül emlékeztek a nagy költőre, akit 1914 júniusában, amikor Kalotaszentkirályra látogatott, megragadott a Kalota-parti „pompás” magyarok templomba vonulása.

Az ünnepség szombat délután a nyárszói református templomban kezdődött, ahol Visky Dániel, Ady Endre anyai dédnagyapja több mint ötven évig szolgált. Vincze István lelkész iistentiszteletét követően a jelenlévők G. Nagy Illián költő verseit hallgathatták meg. Ady Endre istenes verseiről a nyárszói lelkész

tartott előadást. Kántor Lajos, a Korunk főszerkesztője Visky Dánielre és Ady Endrére emlékezett.

Vasárnap a kalotaszentkirályi református templomban dr. Tőkés István teológiai tanár hirdetett ígét. Ady Endre a „beteg kor dalnoká”-nak nevezte magát, aki azért dalolt, hogy gyógyítson, mert „beteg” a világ. Ady Endre verseiben kifejezte, hogy csak Isten segítségével lehetnek a népek igazán szabadok, erősek és boldogok - mondotta Tőkés István.

Mihály János kalotaszentkirályi református lelkész a falu és a templom történetét ismertette röviden. Az előadásból megtudhattuk, hogy a honfoglaláskor letelepedett száznyolc nemzetség egyikét hívták Kalothának, s ez a vidék a birtokát képezte. A község jelenlegi nevét 1083-ban István király tiszteletére kapta, és a többi Szentkirálytól való megkülönböztetésül kapcsolták hozzá a Kalota előtagot. Első okiratos említése 1288-ból való, amikor Kun László király a gyerőmonostori Mikola fiának adományozta a már társegyházként szereplő Kalotaszentkirály-Zentelkét. 1660-ban II. Rákóczi György seregét Gyalu és Lóna között a budai pasa legyőzi, és a visszavonuló török csapatok elpusztítják a falut. 1848-ban a nemzeti villongások idején a havasról lejött román kőborcsoportok felégették a falut. A tűzvész martaléka lett a XIII. században épült, eredetileg római katolikus, a XVI. Századtól már református templom is.

G. Nagyné dr. Maczó Ágnes, a magyarországi országgyűlés alelnöke beszédében Ady Endre és Keresztelő Szent János prófétasága között vont párhuzamot. A három évvel ezelőtt felállított Ady-emlékműnél Bakó László, a kalotaszentkirályi Ady Endre Egyesület elnöke méltatta az ünnepség megszervezésének jelentőségét. Boros János, a Kolozs megyei RMDSZ szervezetének elnöke Kónya-Hamar Sándor és Mátis Jenő képviselők nevében is üdvözölte a jelenlévőket, és Kalotaszeg intenzív közművelődési életére hívta fel a figyelmet. Koszorút helyeztek el: G. Nagyné dr. Maczó Ágnes, a magyar országgyűlés alelnöke, dr. Skriba Judit, a Népszabadság marketing igazgatója, a Bocskai Szövetség, a

Rákóczi Szövetség, az Ady Endre Egyesület és a körösfői RMDSZ szervezete.

Az iskola udvarán tartott szabadtéri műsorban fellépett bánffyhungyadi kórus, a marosvásárhelyi Boróka-együttes, a kalotaszentkirályi táncsoport. Korpos Melinda körösfői tanuló pedig történelmi dalokat énekelt.

Okos Márton főszervező, tavalyhoz hasonlóan, megajándékozta mindazokat a személyiségeket és egyesületeket, akik elősegítették a kalotaszegi kultúra és Ady Endre emlékének ápolását. Ebben a kedvességben részesültek: G. Nagyné dr. Maczó Ágnes, dr. Skriba Judit, dr. Tőkés István, a Rákóczi-, a Bocskai-szövetség és az Anyanyelvi Konferencia képviselője.

*Papp Annamária*

## **Kalotaszeg, 1997. augusztus** **A lélek szabadságharca**

Tisztelt Ünneplő Gyülekezet!

Szeretettel köszöntöm Önöket itt, a Kalota partján, ahol a pompás magyarokat, templomból jövet megörökítette, halhatatlanságba emelte Ady Endre.

Ady Endre, a magyar lélek tükörkészítője, aki oly hatalmas, – de egyáltalán nem késői prófétája volt a magyarságnak, mint János Júdea népének. Mert nincsenek késői próféták: a próféták mindig időben jönnek. Isten üzen velük egy-egy népnek, s annak külön örülhetünk, hogy rólunk nem feledkezett el ezidáig. Ne csodálkozzunk ezen, hiszen a magyarság mindig isten gyermekének tekintette magát, csak sokszor szerették volna, ha ez a békes, türelmes, pompás nép erről elfeledkezik.

Köszönéseinkben, megszólalásainkban ma is használatos az atyafi, atyám fia szófordulat, ami természetesen semmi mást nem jelent, mint az atya fia, vagyis Isten gyermeke. Tény, hogy ez így van, ám ez nem jelent semmi kizárólagosságot.

Ady próféataságát nem én emelem olyan magasra, hogy Jánoshoz hasonlítom, hanem az ő költészete, az ő igéje, véreit fi-

gyelmeztető, szólító intése helyezi szívünk magaslatába. Idézzünk Jánostól. „Térjetelek meg, mert elközelített a mennyeknek országa.” Vagyis felszólít arra mindenkit, hogy „készítsétek az Úrnak az útját, és egyengessétek meg az ő ösvényeit.” De mielőtt tovább mennék, itt hívom fel a figyelmet János egyik, látszólag különös megnyilvánulására. Azok kedvéért említem ezt, akik jól fölfogott érdekből ma is úgy gondolják, hogy a hit, az istenes élet nem egyéb bárgyuságnál, örökké karámba zárt barmoknál, kiket az idők végezetéig rabolva fejnek gyilkos kezek. S ha netán erre ráeszmélnék a szegény megrabolt milliók, akkor azonnal azt kiabálják, hogy bocsássunk meg nekik mi keresztények, mert a megbocsátás benne van a mi szent könyveinkben, s úgy gondolják, hogy ezzel el is intéződött a dolog, és folytathatják ott, ahol abbahagyták.

De nézzük csak mi van a mi szent könyveinkben! Amikor a képmutatók mennek Jánoshoz, hogy keresztelje meg őket is „sose lehet tudni, hogy mi lesz” alapon. János, akinek a kereszténységhez mégis csak volt valami köze, erre nem azt feleli, amire ma ösztökelnek bennünket a mai képmutatók, hogy jól van, volt ahogy volt, jól átvettetek mindenkit, megsanyargattátok, megnyuvastottátok a népet, de ha már itt vagytok, essünk túl azon a keresztségen, hogy bárgyúságunkon csorba ne essék.

Ám Keresztelő János istenes ember lévén, így szólt a sündörgő farizeusokhoz: „Mérges kígyóknak fajzatai! Kicsoda intett meg titeket, hogy istennek elkövetkezendő haragjától megmeneküljete? Teremjete hát megtéréshez illő gyümölcsöket...”

Szélsőséges volt-e Keresztelő János? Kirekesztő volt-e, vagy igazi keresztény? „A fejsze pedig immár a fák gyökerére vetetett. Azért minden fa, amely jó gyümölcsöt nem terem kivágattik és tüzre vettetik.”

Igen. Az a normális, ha a paraszt a gyomot kapálja ki a kertjéből, nem pedig a virágot. Ám sokak szerint ez ma szélsőséges, kirekesztő magatartás. az volna jó, demokratikus és toleráns, ha az atyafi az összes virágát kivetkelné, a gazt meg hagyná burjánzani kedvére.

Keresztelő Jánosnak a fejét vették, mert a jó gyümölcsöt termő fával nem volt semmi baja.

Ady Endréről pedig Fülep Lajos református lelkész írta le, hogy: „De hiszen kis híján haláláig mindent elkövettek az elpusztítására”. Lássuk mi volt az oka, hogy a Kárpát-medencében élő képmutatók annyira rühellték Adyt:

Otthon bolondját járja világ,  
Robogok honról rejtett vonaton,  
Majmos, zavaros, perces hittelen,  
Ebek hazája ma nem az enyém  
Nagy súlyos álmok kiterítve lenn,  
S ha marad csak egy hívőm, szent legény  
Fenn zűrös, olcsó komédiák.  
Még a holttestem is ellopatom.

Magyar Bábelnek ostoba kora,  
Ez a ricsaj majd dallá simul át,  
Ments, Atyaisten, hogy benne ne legyek:  
addig halottan avagy éberen  
Engemet kötnek égbeli jegyek  
Pihenjen a szent láz s az értelem,  
S el kell, hogy jöjjön nászaink sora.  
Míg eltűnnek a mai figurák.

Most perc-emberkék dáridója tart  
Magyar leszek majd, hogyha akarom,  
De építésre készen a kövünk  
ha nem sutaké lesz itt a világ  
Nagyot végezni mégis mi jövünk,  
s fölesap minden szent és igazi láng  
Nagyot és szépet, emberit s magyart.  
Rejtekből, avagy ravatalon.

És még ma is úgy gondolják sokan, hogy lehet itt nélküle országot építeni. Meglátszik az minden mai magyar politikuson, hogy mennyire ismeri, érti Ady égbeli-jegyes üzenetét.

Innen Erdélyből nézve még fontosabb az ő európaiságának figyelembevétel. Az Övének, mert bármily különös, kétféle európaiság létezik még manapság is. Az egyik az Ady, Thomas Mann, Rodin, Tolsztoj féle európaiság, melyben istenes biztonság, szépség és nyugalom van. A másik pedig a zsákmányéhes, alacsonyrendű Európa, mely gyarmatává tette a fél világot, kiirtott közel 20 millió amerikai őslakost. S a lealacsonyodásban adáig jutott, hogy gyarmati módon leigázta, s kifosztotta saját testvéreit a közép-európai népeket. Majd egymásnak ugrasztotta őket, megbélyegezve egyiket-másikat, hogy a további zsákmányoláshoz baleskokat is találjanak.

Ez az európaiság így legyöngítette a magyart, a románt, a lengyelt, a szlávot, hogy a Moszkvai bekebelezés után 1956-ig moccanni sem tudott.

S ha már az 1956-os forradalmat említettem, szólnom kell arról is, hogy ezt a csodás, égi-jegyes forradalmat azért torolták meg olyan kegyetlenül, mert a Thomas Mann és Ady féle európaiság lobogóját emelte a zsákmányéhes, alacsonyrendű Európa fölé! Csak növelte a szégyent, hogy ez a forradalom rávilágított a leninista-sztálinista Moszkva és a zsákmányéhes nyugat cinkosságára is!

És most, hogy Közép-Európa népei kiszabadulhattak a vasfüggöny mögül, s várták, nagyon várták az igazi európaiságot, azt kell tapasztalnunk megint, hogy e közép-európai kis népeket újra meg akarják osztani. ezt bevesszük a NATO-ba, azt nem vesszük be, és húzzák az Uniós mézesmadzagot, miközben minden tulajdonunkra rácsapnak, mint India kincseire.

Zavarossá teszi a helyzetet a honi politikai életben, hogy az uralkodó körök egyes rétegei kikiáltották magukat európaiaknak, s hogy ők majd ezen a címen a hajuknál fogva beráncigálják a bennszülött, barbárnak bélyegzett magyarságot az ő Európájukba, ott mégiscsak komfortosabb a cselédszoba. S azokat pedig, akik ez ellen fölemelik a szavukat, azonnal megbélyegzik, hogy nem euró-

paiak. Akkor ordítóznak igazán, ha a báránybőrt valaki lerántja róluk. Mert ők szabadságot, egyenlőséget, testvériséget kiáltanak, s közben a zsákmányszerzőket szolgálják. S bizony nagyon nehezen viselik, ha valaki rávilágít a magyarság tényleges helyzetére, s az igazi európai szellem figyelmét erre fel szeretné hívni.

Azért viselik nehezen, mert a magyar szabadság e térség szabadsága is egyben, a magyar rabság pedig tovább fekélyesíti a térség népei között a sebeket. És míg ezek a sebek fekélyesednek, ők nyugodtan uralkodnak. Elvárhatja-e tőlünk bárki a világon, hogy miután megköttötték nénénket, bátyánkat, mi ennek tudatában leülünk a konyhában lakmározni, s nem azon törnénk a fejünket, hogyan tehetnénk szabaddá őket?

Két szabad nép szépségben és nyugalomban élhet egymás mellett, de ha az egyiket ráveszik, hogy nyomja el a másikat, akkor mindkettő szabadsága megszűnik, mert egyikből fogoly lesz, a másikkól fegyőr.

Ady Endre visszahozta a múltunkat. Erdélyből hozta vissza, a Kalota mellől. Imádkozva nézzük e nagy szemekben mi is magunkat, hogy mint vagyunk bennük.

Sokszor arra gondolok, hogy az erdélyi magyarság lesz a kovásza a XXI. századi magyar megújulásnak. Nem vagyunk még szabadok. Olyan szolgaság van elmúlóban, mely a szabadság külső látszatát viselte magán.

A kipányvázott lélek szabadságharcának hosszú ideje következik. A lélek szabadságharca nem mások ellen, hanem: anyanyelvünkért, kultúránkért, Istenünkért. Szóval csupa olyan dologért, amely a magyarságon kívül minden más európai népnek megadatik, mint a levegő. Van-e ennél nagyobb elnyomás, kell-e ennél nemesebb küzdelem?! Ámen.

*G. Nagyné Dr. Maczó Ágnes*

## Népszabadság, 1998. október 15.

### *Szentkirályi metszéspontok*

Az erdélyi Kalotaszentkirályon jártam a nyáron, a hagyományos Ady Endre-napokon.

Azon a rendezvénytáron, amelyen ezúttal nemcsak a tájhoz erősen kötődő költő emlékét elevenítették fel, hanem a község múltjáról is megemlékeztek. Szentkirály neve éppen hétszázötven esztendeje jelent meg először egy oklevél szövegében. A hétszázadik évfordulót (1988-ban) természetesen nem lehetett megülni, ezért a most rendezett „falunapnak” különös fényt adott az is, hogy az erdélyi magyar közösségek ma szabadon emlékezhetnek meg múltjukról és hagyományaikról.

Az ilyenkor szokásos ünneplésnek is hagyományos rendje van: Kalotaszentkirályon írók és tudósok idézték fel Ady Endre helyi kötődéseit, a táj irodalmi emlékeit (például Kós Károly munkásságát, amely erős szálakkal kötődött a vidék történetéhez és népi életéhez). Ünnepi beszédek hangzottak el az Ady tiszteletére emelt emlékműnél. Vasárnap délelőtt szinte mindenki (a fiatalok a hagyományos „pompás” népviseletben) egybesereglett az Árpád-kori református templomban, hogy meghallgassa Tótkés István (a püspök édesapja) ünnepi igehirdetését. Azt, amelyet ezúttal a faluban élő kis román ortodox és magyar baptista közösségek lelkészeinek megszólalása egészített ki. Bizonyosságául annak, hogy az ünnep megnöveli egy emberi közösség összetartó erejét.

Rendeztek polgármesteri fogadást is, ezen minden család feltálalta konyhájának és pincéjének nevezetességeit, és ilyenkor a távolból érkezett vendég aligha háríthatja el a sűrű kínálást.

Megnyílt az egyhetes szentkirályi táncbör, s a táncbörben nemcsak a helybeli fiatalok gyűltek össze, sok vendég érkezett Kolozsvárról, Budapestről, sőt akadt látogató Hollandiából, Luxemburgból is. Van, aki minden nyáron visszatér, a szentkirályi művelődési ház ilyenkor egy nemzetközi találkozó színhelye.

Minderről azért írok jó érzéssel, mert lám, Erdélyben nemcsak panasszal, szegénységgel, romlással találkozik a látogató,



hanem az ünneplés örömeivel és egy falusi közösség építő igyekezetével is.

Ez az öröm egy emberi közösség önérzetének és lelki biztonságának a jele.

Aki ugyanis számon tudja tartani a múltat, és fel tudja mutatni ennek a múltnak az értékeit, biztosabb öntudattal nézhet saját jövője elé.

Aki ugyanis számon tudja tartani a múltat, és fel tudja mutatni ennek a múltnak az értékeit, biztosabb öntudattal nézhet saját jövője elé.

Az erdélyi magyaroknak, úgy is, mint a magyar nemzet tagjainak, és úgy is, mint Románia polgárainak, a legfőbb történelmi feladata a jelenben: a polgárosodás. Ennek a polgárosodásnak természetesen a falvak világára is ki kell terjednie, azaz a hagyományos paraszti kultúra értékeinek fenntartása, védelme és gondozása mellett be kell fogadni, és fel kell használni a modern civilizáció vívmányait is.

Portalanított utakat, egészséges és komfortos otthonokat kell építeni, modernizálni kell a gazdálkodást, például ki kell alakítani az Európa-szerte (és most már Magyarországon is) elterjedt falusi turizmus infrastruktúráját, alkalmassá kell tenni a falut és ennek lakóközösségét az idegenforgalom fogadására.

Kalotaszentkirálynak (és számos erdélyi magyar községnek) ebben a tekintetben igen ígéretesek a lehetőségei.

Gyönyörű és szinte érintetlen természeti környezet az Erdélyi-középhegység legmagasabb csúcsainak, közöttük a Vlegyászának (Vigyázónak) a közvetlen közelében, eleven a népi kultúra, mozgásba lendülő a helyi művelődési élet, amelyet új színekkel gazdagítanak a Szentkirályon mára otthonossá vált kolozsvári értelmiségiek.

Írók, festők, szobrászok vagy éppen a helybéli népművészek, fafaragók és egy ott élő tehetséges akvarellista: Bakó László, aki egyszersmind helytörténész, pedagógus és idegenvezető.

Szentkirály most valamiképpen a patriarchális múlt és a polgárosodó jövő metszéspontjában foglal helyet.

Még eleven a hagyományos népi kultúra, elevenek a paraszti vendégszeretet régi tradíciói, ezeket természetesen őrizni, fejleszteni kell. de tapasztalható már az a kezdeményező-, újtó-készség is, amely a polgárosulás velejárója. Az elmúlt évek során a községben művészeti galériát hoztak létre, számos régi portát újjítottak fel, és felépítettek harminc új fürdőszobát. (Ez utóbbi akár jelképes eseménynek is tekinthető.)

Lehet, hogy néhány esztendő múltán Kalotaszentkirály lesz az erdélyi Szentendre vagy Kapolcs.

**Pomogáts Béla**

### *„A nemzetgyűlölet fordítottan arányos a műveltséggel”*

A fenti idézetet a világirodalom kimagasló óriása, Geöthe, mondta, mikor a napoleoni háborúkra célozva a francia nép és kultúra iránti viszonyáról faggatták. Úgy gondolom, hogy az alábbi újságcikkek, sajnos, hűen tükrözik a Geöthe-i igazságot, hisz ha bár a faluban nagyjából sejtik, sőt tudják is az elkövetők kiletét, mind a mai napig nem merték nyilvánosan vállalni a tetteiket.

1998 januárjában, félévre a 22-es sürgősségi kormányrendelet után, végre kikerült a kétnyelvű helységnévtábla a zentelkei faluvégre. Az ügyeletes provokátorok azonnal munkába álltak. A második névtelen provokációt, mely már gyűjtogatással fenyegetőzött, a sajtóban ismertettük a közvéleményel. A kolozsvári Szabadság 1998. március 9-én az alábbi írást hozta:

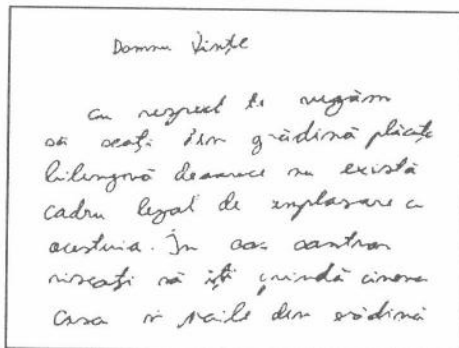
### **Szabadság, 1998. március 9.**

#### ***Gyászos évforduló***

Gyakran szöges ellentét van a kormányok kijelentései és a polgárok mindennapi tapasztalatai között. Mert míg Szegeden a magyar és román államfő konzulátust nyit meg, Kossuth-Bálcescu-empléktáblát leplez le (emlékezve a Megbékélési Tervezetre) és áradoznak a jószomszédi kapcsolatokról, addig Erdélyben egymásra mázolják le a kétnyelvű helységnévtáblákat. Sőt, most már

egyenesen gyűjtogatással fenyegetőznek. A minap a következő román nyelvű névtelen levelet kapta az egyik kalotaszentkirály-zentelki lakos:

*„Vincezse úr, tisztelettel kériünk, hogy vedd ki a kertedből a kétnyelvű táblát, mert nincs törvényes keret az elhelyezésére. Ellenkező esetben kockáztatod, hogy valaki felgyújtja a házádat és a kertben szalmádat.”*



A kétnyelvű táblát másfél hónapja helyezték el a település bejáratánál, praktikus okból tulajdon beleegyezésével az útig nyúló kertben. A kormánykoalíció csak sürgősségi kormányrendelet formájában tudta ezt a törvényt bevezetni. Az írja elő ott, hogy ahol a lakosság 20%-át meghaladja a kisebbség, kitehető a kétnyelvű helységnévtábla. Kalotaszentkirály-Zentelkét 90%-ban magyarok lakják. Ennek ellenére a törvényeket tiszteletben tartó békés polgárokat és községi vezetőket büntetlenül fenyegethetik és provokálhatják egyesek. Úgy egy hónapja a polgármester ablakát dobálták meg tojással, kapuját lemázolták és telefirkálták, akár csak a művelődési otthon falát, de nem büntettek meg senkit. Azt a művelődési otthont csúfolták meg, melynek falai között, a diktatúra bukása óta, minden nyáron nemzetközi táncbort rendeznek, ahova pedig Nyugat-Európától Távol-Keleten át Amerikáig érkeznek résztvevők. Vajon ha az itt megforduló turisták a provokációk hírért elviszik a nagyvilágba, ki ad még hitelt Emil Constantinescu elnök kijelentéseinek Brüsszelben, Párizsban, Washington-

ban és Strasbourgban, hogy Románia példaértékűen teljesítve a feltételeket készen áll az euroatlanti csatlakozásra?

De ne csodálkozzunk, hogy ez történik, hisz épp az államelnök és a kormány tagjai adják meg az alaphangot rá. Mert míg Budapesten megígérik a magyar egyetemet, Bukarestben már nem emlékeznek rá. Különben aligha hunynának szemet a hatóságok a sorozatos provokációk és immár a gyűjtogatásos fenyegetés ténye fölött. Vagy talán ugyanúgy akarnak ők is megemlékezni 1848-ról, mint ahogy 150 évvel ezelőtt, amikor november 7-én Kalotaszentkirály-Zentelkét kirabolták és felgyújtották? A korabeli eseményekről Magyarvalkó református lelkésze, *id. Kihyén Ferenc* az egyház anyakönyvének 44. lapján ezt jegyezte fel: „Ugyan 7-én déltájban megindult az egész baramiatábor, mely már akkor a körülfekvő oláh falukból, sőt még magyarokból is – mert ezeket felgyújtással fenyegették – igen nagyra növekedett volt. Felvonultak a bocsi begyre, onnét este felé leszálltak a kalotaszentkirályi határra s mind közelebb-közelebb húzódtak a falukhoz. Ámbár igen számos nemzetőrök gyűltek volt össze a megye felső kerületéből a rablócsorda megsabotáztatására, mindazon által az nem sikerült, mert az őrsereg nagyobb része aznap délután a Malomszeg felől összesereglett, és az alabákiak által megkezdendő összecsapásra várakozó oláhok eloszlatására visszszaverésére mennén, kinek nagyobb része szétfutkosott, de a malomszegiek a falu végére összegyűlvén, az őrsereget bevárták, fegyvereiket letették, a bujtogatókat kivallották, hogy a maroslaki pap fia és a kalotai pap fia és a kalotai falusbíró lettek volna. Itt az őrsereg sokáig tanácskozáván a teendőkről és a malomszegiekkel alkudozáván, a havasiak ez alkalmat és távollétet felhasználva, naphaladat táján K. Szt.-Királyra rárohantak, gyűjtogatni kezdettek szurkos szőszfojtással, és a kezükben levő égő szúrokkal. Midőn már Szt.-Királynak nagyobb része tűzbe és a baramiák által elborítva volt, akkor érkeztek a nemzetőrök Szentkirályra. Egyszelől a tűz, másfelől a nyüzsgő rablók miatt nem volt akkor tanácsos ütközetet próbálni, ámbár érkezett volt azon estére 480 fegyveres honvéd Magyarországról, mindazonáltal B.-Hunyadra visszatértek s K.-Szt.-Király-Zentelkét vesztére hagyták.

A rémítő tűz, a körül-belül levő falukból odacsődült rablók és maguk a havasiak annyira elpusztították a 2 magyar falut, hogy 3–4 házon kívül (az oláh templom, kántor és 2 oláblakta ház) semmi épület nem mara-

*dott. Marháikat, melyeket kivertek, gúnyjukat, mit a tűzhől kikapkodtak, a rablók elhajtották csordástól, elvitték rakásostól. Éjjel után, midőn a tűz csaknem mindent megemésztett, a tolvajok megrakodtak, a pokolszülte rablók főnökeikkel bementen a Jósika-udvarba (b. Jósika János osztrák generális birtoka), mely még épen állott, ablakait kívülágították, nagy vigassággal vacsoráltak, ettek és ittak s mi után ezt is kirabolták, a boros bordók fenekét beütötték, az udvart is felgyújtották, elégették... A havasi vad csordák és a hozzájuk került gonosz falusiak éjszaka számos magyarokat – kivált nemeseket – öltek meg mindkét nemen, a kiket csak kézre keríthettek. Név szerint: Nagy Sándort nejével a legkegyetlenebb halállal ölték meg, a 15 éves leányát rabul vitték (e nő ma is él, most Szakács Sándorné). I. Deési Istvánnét, öreg Kiszelynét megölték, megégették és sokakat másokat.*

*Az albáki rablókat vezérelték: Korkis Juan és Darabont Nikolai nevű tanult gonosztevők, kik aztán is mind végig üzték istentelen mesterségüket: a rablást és gyilkolást...*

Minden elégett, ami elérhető. Olyan tűz volt, hogy a toronyban a harang is megolvadt.

Sok munka és verejték után a település ismét felépült. A pusztítás utolsó nyomait 1994 őszén sikerült eltüntetni, mikor a templom restaurálása keretében a mennyezet ismét festett kazettát kapott (Illyés Alapítvány támogatásával). Az 1994. október 9-i avató ünnepségen, amelyre Magyarország mellett Németországból és Franciaországból is érkeztek, a helyi ortodox lelkész üdvözlő szavaiban épp a fenti eseményekre hivatkozva elmondta többek között, hogy a pusztítás többet soha nem ismétlődhetik meg.

Tudjuk, hogy a lelkészeknek és a vallási vezetőknek szavuk van a híveik előtt. Láthatjuk, mit okoztak a vallási villongások Boszniában és a világ más helyein. Reméljük, hogy a kalotaszentkirályi lelkész állja a szavát, és Constantinescu elnök is komolyan gondolta, amit budapesti látogatásán mondott. De ezt akkor bizonyítanák a legjobban, ha a törvényeket betartó polgárok ellen gyújtogatással és provokációkkal fenyegetőket felkutattatnák, és Románia törvényei értelmében megbüntetnénk.

**Okos Márton**

## A Bécsi Napló 1998 március-április Új román műfaj

Szinte nincs olyan nap, amikor ne olvasnánk, vagy ne hallanánk a médiában újabb helységnévtábla mázolásról. Úgy látszik, hogy a Funar polgármester és támogatói által kezdeményezett és nagy kedvvel űzött szórakozás lassan román nemzeti sporttá nővi ki magát.

A sorozatos provokációkat követő homályosság és büntetlenség miatt, sajnos ma már oda jutottunk, hogy Kolozs megyében egyre gyakrabban ismétlődik a táblamázolás. Volt már olyan is, hogy a kétnyelvű tábla alatt autógumit égettek, ha mázolásal nem értek célt. Kalotaszegen sem jobb a helyzet. Körösfő, Sárvasár tábláit mindegyre lemázolják. A körösfői polgármesteri hivatalban egy alkalmazottnak biztosítva is van a munka az állandó táblatisztítással és törléssel.

Kalotaszentkirály-Zentelkén (alulírott szülőfaluja) január elején került a kétnyelvű tábla a falu bejáratához. Itt a változatoság kedvéért a polgármester ablakát dobálták össze tojással, és a kapuját mázolták és firkálták össze nyomdafestéket nem tűrő román szavakkal. De nem úszta meg mázolás és firkálás nélkül a helyi művelődési ház sem. Az a művelődési ház, ahol a diktatúra bukása óta minden nyáron megrendezik a nemzetközi táncbort.

Ezzel szemben a provokatőröknek nyomuk vész. Nem csoda, ha már odáig merészkedtek, hogy gyújtogatással is fenyegetőznek. A minap egyik falumbeli az alábbi az alábbi román nyelvű névtelen levelet kapta: „Vincze Úr / Tisztelettel kérünk, hogy vedd ki a kertedből a kétnyelvű táblát, mert nincs törvényes keret az elhelyezésére. Ellenkező esetben kockáztatja, hogy valaki felgyújtja a házát és a kertben lévő szalmát” (fordítás tőlem). Még annyit, hogy a falu bejáratánál a kétnyelvű táblát praktikus okok miatt (nehezebb lemázolni) az út melletti kertben helyezték el a tulajdonos jóváhagyásával.

**Okos Márton**

## Szabadság, 2000. július 18.

### Temetőgyalázás Kalotaszentkirályon

Július 16-ról 17-re virradó éjjel Kalotaszentkirályon ismeretlen személyek meggyalázták a Református temetőt.

Lakossági bejelentésre a polgármesteri hivatal emberei a rendőrség segítségével helyszínelést tartottak. Huszonnégy sírkövet döntöttek le, ebből hármat széttörtek. A rendőrség elkezdte a nyomozást.

## Erdélyi Napló, 2000. augusztus 15.

### „Bocsánatot kérek itt, az Úr asztala előtt”

Mint köztudott, hisz a sajtó is beszámolt róla, Kalotaszegen eddig példátlan sírgyalázás történt a kalotaszentkirályi református temetőben. Szomorú látvány volt a ledöntött és derékba tört sírkövek tucatja, köztük az egyik nagybátyámé is. A sírhantok közt járkalva arra gondoltam, milyen aljas szándék vezérelte az elkövetőket, vagy: kinek akartak üzeni? Mert a kegyeletsértő sírgyalázás a világon mindenütt a civilizációnak küldött hadüzenetnek számít.

A falu ilyen előzmények közt készült az Ady-ünnepségre – a millennium jegyében – no meg a nemzetközi néptánc táborra. Arra gondoltam, mit szólna Octavian Goga a történetekhez, akinek Adyról szóló méltatása románul olvasható az emlékművön: „*Ilyen magasra lövő fényugár előtt megbajolni rendkívül tisztító és jóleső érzés, elemi kultúrkötelesség*”.

A hatóságok gyors és erélyes fellépésének is köszönhetően nem hivatalosan már tudni vélik az elkövetők kilétét, akik közt nincs református, de ott vannak a letűnt istentagadó kommunista rendszer egyik-másik volt helyi hatalmasságának a csemetéi. Érdekes, hogy pár éve a Művelődési Ház falát és magát a kaput becsstelentették meg, hivatalosan azóta is ismeretlen tettesek. Most is sokan azon aggódnak, hogy ismét nem lesz meg a tettes, így felelősségre vonás sem, ami újabb becsstelenség melegágya lehet. De

most valami mégis elmozdult a holtpontról: vasárnap megtisztelték jelenlétükkel az Ady-napokat a falu román előljárói is. A templomban Tőkés István teológiai professzor igehirdetése után a helyi lelkész köszöntötte a vendégeket és helybelieket, majd szólásra kérte fel ortodox kollégáját. A pár éve a faluban szolgáló fiatal görögkeleti pap a szeretetről és a toleranciáról szólt. Beszéde végén pedig bocsánatot kért a temetőben történetekért.

Akkor és ott úgy éreztem, ez az ember nagyon magasra fel tudott emelkedni. Mert tudjuk, nem könnyű tévedésünket belátva bocsánatot kérni. Mennyivel nehezebb viszont vezekelni egy olyan bűnért, melyet nem is mi követtünk el. Nagyon sajnáltam, hogy az érintett csemeték szülei közül egy sem volt jelen. Pedig ízelítőt kaphattak volna abból a tanításból és magatartásból, melyet a Ștefan Gheorghiu Pártakadémián nem oktattak, és amelynek alapja a szeretet himnusza. Csak remélni tudom, hogy az érintett családokban majd sok szó esik a bocsánatkérésről, és meglesz a jótékony hatása. Mint egyik ismerősöm mondta, a gyerekek viselkedésében és magatartásában a családi hangulat tükröződik.

Nem titkolt álmaim közt ott van, hogy a példaértékű bocsánatkérés és története eljut egészen a parlamentig is. Remélem, Markó Béla, érdekképviseleti szövetségünk elnöke mindent megtesz ennek érdekében. Hisz mennyivel könnyebben viselné el az istenadta nép az átalakulás nehézségeit, ha alkalomadtán egymásik honatya a nyilvánosság előtt beismerné: bocsánat, tévedtem. Remélem, hogy egyre kevesebben lesznek kulcspozícióban azok, akik az istentagadó „ordas eszméket” hirdető akadémián végeztek. Abban is biztos vagyok, hogy ismét Adyt idézzem: „az idő rostáján” gyorsan kihullanak a sírgyalázók és hullarablók. S legkevésbé fognak egy magát kétezer éves múlttal és kultúrával hirdető nép hősei közt szerepelni ilyen temető betyárok.

*Okos Márton*



A fenti történetekre akár epilógusként az alábbi újságcikkkel adhatjuk meg a tanulságnak is beillő zárszót. A Magyar Írószövetség elnöke 1995 nyarán erdélyi körútjáról hazatérve a friss élmények hatása alatt vetette papírra gondolatait. Az írás egyben mintegy összesítője is mindannak, ami az elmúlt évek Ady-rendezvényeinek előadásain elhangzott az Írószövetség elnökétől

### **Magyar Nemzet, 1995. szeptember 6.**

***Két politikai gondolat: Ady és Goga  
Mivé lett a költők szava?***

Ady gondolkodását és költészetét, illetve politikai nézeteit és közírói tevékenységét nem lehet megérteni Erdély nélkül. Ő maga a Partium öntudatos szülötte, Nagykaroly és Zilah neveltje, az erdélyi magyar történelem jó ismerője volt, aki költőként is a közélet szereplőjeként egyaránt elkötelezettséget érzett az erdélyi magyarság iránt, és éppen ennek az elkötelezettségének a követ-

keztében fordult megértéssel és rokonszenvvel az erdélyi románokhoz. Jól tudta ugyanis, hogy a nemzetiségi kérdés megnyugtató rendezése és a magyar-román megbékélés nélkül nem lehet Erdélyt megtartani a magyar állam keretei között.

Bejárta szinte egész Erdélyt, élt vagy megfordult Nagyváradon, Temesváron, Kolozsváron, és nemcsak Csúcsán tartózkodott szívesen, örömmel látogatott Erdély más vidékeire is. Igen sok verse született Erdélyben, ezeknek a szövegét nyíltan vagy rejtettebben átszővi az erdélyi táj, nép és történelem szeretet. Erdély mindig jelen volt gondolkodásában, nemegyszer éppen az erdélyi történelem tanulságai indították útjukra azokat a terveket és látomásokat, amelyeket Magyarország jövőjéről kialakított.

Az ő számára ugyanis az erdélyi hagyománynak üzenetének „stratégiai” jelentősége volt, éppen abban a tekintetben, hogy a magyar megújulásnak, amelyet minden idegszálával kívánt, és amelyet az első világháború, majd a trianoni kényszerrendezés megakadályozott, kívánságai szerint az erdélyi szellem minden irányú nyitottságára, a tradicionális erdélyi szabadelvűségre kellett volna épülnie. Arra az erdélyi hagyományra, amelyet a több, egymástól igen nagymértékben eltérő etnikai elemre és kultúrára épülő ország(rész) politikai vezetése az évszázadok során kidolgozott és általában sikerrel alkalmazott. Az erdélyi tradíció ugyanis magába foglalta a föderalizmus gondolatát, ez jelent meg a három erdélyi (rendi)nemzet: a magyar, a székely és a szász „uniójának” eszméjében, és bizonyára sokat haladhatott volna előre az erdélyi konszolidáció ügye, ha ebbe az „unióba”, azaz svájci mintájú föderatív szerkezetbe a kiegyezést követő időkben sikerül elhelyezni és bekapcsolni a románokat is.

Ady éppen ezért, Erdély biztosabb jövője érdekében sürgette a magyar-román kiegyezést és követte figyelemmel a román politikai és szellemi élet eseményeit, ezekről mindig nagy rokonszenvvel beszélt. Ugyanennek a gondolatnak a jegyében próbált barátságot kötni az erdélyi román politikai és szellemi élet vezetőivel, közöttük Octavian Gogával, akinek már a tizes évek elején is nagy tekintélye volt. Mint költő és publicista a fiatal román értel-

miség egyik vezérének számított, ráadásul nagyon becsülte Ady költészetét, már 1909-től kezdve rendszeresen fordított tőle verseket, és az is bizalmat keltett személye iránt, hogy 1903-1904-ben valóban bravúrosan lefordította Az ember tragédiáját is.

Ady és Goga kapcsolatának mozgalmas és drámai története eléggé közismert. Barátságukat az alapozta meg, hogy 1912 tavaszán Ady nyílt levéllel fejezte ki szolidaritását a sajtóvétség miatt egy hónapi államfogházra ítélt román költő iránt. Goga ezt a büntetését a szegedi fogházban töltötte le, tulajdonképpen idillikus körülmények között, minthogy nappal a díványon hevert, éjszaka íróasztalánál dolgozott, és még az is megesett, hogy Szalay József szegedi rendőrfőkapitány-helyettes, aki nagyra becsülte a román költő munkásságát, virágcsokorral kedveskedett neki.

Ady Endre baráti levelét Goga válasza, majd egy 1913 elején az ő tiszteletére rendezett budapesti vacsora követte, amelyen Ady a Nyugat egész vezérkarát egybegyűjtötte, közöttük Babitsot, Móriczot, Ignótust, Schöpflin Aladárt, Fenyő Miksát. De már ez a találkozás is balul végződött. Ignótus ugyanis arról írt, hogy midőn Goga mellének szegezték a kérdést: „csak tudnók, hogy mit akartok”, a román költő váratlan radikalizmussal válaszolt: „egyszerűen nem akarunk hozzátok tartozni”. Goga ekkor már a nagyromán állameszme és a bukaresti irredentizmus elszánt képviselője volt, és bármennyire is becsülte Ady költészetét és barátságát, nem érdeklődött igazán a magyar-román összefogás eszméje iránt.

Időközben Goga A magyar nemzeti kultúraanakronizmus címmel igen éles cikket jelentetett meg a Romanul című lapban: kíméletlen támadást a modern magyar irodalom és persze a Nyugat ellen, amelyet azzal vádolt meg, hogy a hagyományos magyar kulturális értékek elutasításával egy idegen: „zsidó szellemiségű” irodalmat erőltet rá a magyar olvasóközönségre. „Az a híd – írja –, amely összekötné a maiakat a magyar múlt lelkével, kettétört; a társadalmi elemek megnyilvánulásai, amelyek e nép történelmét csinálták, nem jutnak szóhoz az irodalomban.” Ezek a vádak kétségtelenül rokonságot mutatnak azzal a kirekesztő bírálattal, ame-

lyet Adyval és a Nyugattal szemben Rákosi Jenő és a Tisza István eszmeiségét képviselő Magyar Figyelő című folyóirat képviselt.

Goga abban is szembekerült Adyval, hogy szerepet vállalt azokon a tárgyalásokon, amelyeket az erdélyi román Nemzeti Párt vezetősége Ady legnagyobb ellenfelével, Tisza István miniszterelnökkel folytatott. Ady ezt úgy ítélte meg, hogy Goga a magyar és a román földbirtokosok egyezkedését kívánja elősegíteni. Közben a román költő demonstratív módon is szakított korábbi magyar barátaival. Nevében a Luceafarul című nagyszebeni román nacionalista lap utasította el Ady és a nyugatosok kinyújtott kezét és a magyar-román megbékélés gondolatát: „A nép, a román paraszt sohasem álmodozik – békéről. A nép véres verejtékkel dolgozik és vár. El tudod képzelni mire vár. Ti csak szövögessétek a magatok jövőjét. Mi is megszöjünk a magunkét, nélkülületek, sőt ellenetek is.”

Goga ekkor már egyértelműen a magyarság ellenfeleinek táborában helyezkedett el: Párizsból hazatérőben elkerülte Magyarországot, és egyenesen Bukarestbe ment, ahol a szélsőséges magyarellenes politika egyi agitátora lett. Magyarellenes színdarabja, a Domnul Notar hihetetlenül zajos sikert aratott a bukaresti Nemzeti Színházban, s még zajosabb sikert szereztek újságcikkei, amelyek Erdélynek a magyar államtól történő elszakítását és Románia gyors felfegyverzését követelték.

Mindezt Ady sem hagyhatta szó nélkül, ekkoriban írta: Goga Octávián vádjai című válaszát a Nyugatban, majd Magyar és román című írását a Világ 1914-es évfolyamában, végül Levél helyett Gogának című keserű vallomását a Világ 1915-ös évfolyamába. Ez utóbbiban olvashatók a román költő barátságával véglegesen leszámoló nevezetes sorok: „Nem vagyok büszke arra, hogy magyar vagyok, de büszke vagyok, hogy ilyen tébolyító helyzetekben is megsegít a magam letagadhatatlan magyar magyarsága. Terhelten és átkozottan e levethetetlen magyarságtól, azt üzenem Gogának Bukarestbe, hogy nekem jobb dolgom van. Egy nemzet, aki súlyos, shakespeare-i helyzetben legjobbjai valakijének megengedi, hogy embert lásson az emberben s terhelt, teli magyarságával a legszigorúbb napokban is hisz a legfölségesebb internacionaliz-

musban, nem lehetetlen jövőjű nemzet. Amelyik nemzet ma internacionalista fényűzéseket engedhet meg magának, nyert ügyű. Igazán nem jó magyar poétának lenni, de higgye el nekem Domnul Goga, hogy lelkiismeretet nem cserélnék vele.”

Ady „búcsúlevelének” mélyebb jelentésű üzenete van annál, mintsem hogy szakított valakivel, akit barátságára méltatlannak talált. Mint ahogy Goga gesztusainak is mélyebben rejtett az üzenete. Nem pusztán egy irodalmi és politikai rokonszenv kialakulásának és szertefoszlásának a dramaturgiája jelenik meg a kései szemlélő előtt.

Az egyik oldalon a megértés és a megegyezés készsége, a föderalizmus szelleme, amely azt kívánja, hogy minden nép és minden kultúra szabadon fejlődjék és megőrizhesse a maga értékeit. Ez a szellemiség azt a klaszikus Európát képviseli, amely az első, majd a második világháborúval oly végzetesen és fájdalmasan elbukott, majd az európai egységmozgalommal oly diadalmasan újjászületett. A másik oldalon pusztán taktikai szövetségkeresés, a felszínen barátkozó szavak, a háttérben viszont kőkemény hatalmi szándékok, amelyek egyáltalán nem számolnak a másik fél érdekeivel. Mindez a sovinizmus gondolkodására és politikai magatartására vall, arra a mentalitásra, amelyet a román politikai hagyomány nagy része 1918-tól kezdve máig bezárólag képvisel beleértve Bratianut, Maniut, Ceasescut, Iliescut és Funart.

Ady és Goga kapcsolata és párbeszéde ennyiben jelképes értelmű; a huszadik század két lehetséges mentalitásformája jelenik meg benne: a demokratikus és szabadelvű türelmesség az egyik, és a kizárólagosságra törekvő, kirekesztő totalitarizmus a másik oldalon. Ennek nem mond ellent az sem, hogy Goga később, már Nagy-Románia megalakulása után, mindig kifejezésre jutatta barátságát és tiszteletét a halott Ady iránt, és politikailag is támogatta emlékének erdélyi gondozását, sőt a húszas évek elején Bocza Bertától megvásárolta a csucsai kúriát. Mintha valamilyen kései lelkiismeret-furdalás ébredt volna benne, s így minél látványosabban ki akarta volna fejezni hűségét Ady iránt.

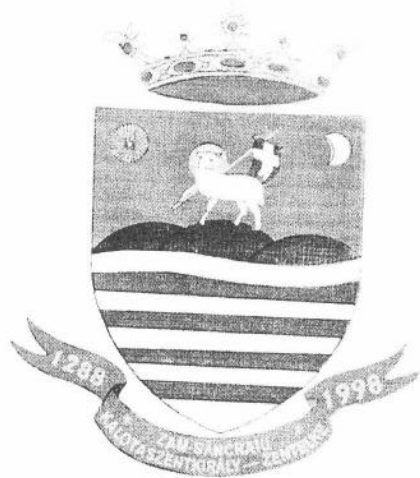
Tudjuk jól, a század történelme azt a gondolkodásmódot és politikát jutatta érvényre, amelyet Goga képviselt, hiszen minden nagy történelmi forduló után, legalábbis itt Közép- és Kelet-Európában, a kirekesztő és jogfosztó intolerancia érvényesült. De aki végigtekint a huszadik század politikai és erkölcsi romhalmozán, az mégis elgondolkodhatik: annak a szabadelvű és türelmes mentalitásnak, amelyet Ady képviselt, mégiscsak nagyobb volt az igazsága, ha rendre el kellett is buknia. A magyar költő ennek a szabadelvűségnek és türelmességnek az otthonát szerette volna Erdélyben felépíteni: szavai és álmai ma talán időszerűbbek, mint valaha.

*Pomogáts Béla*

## Kalotaszentkirály-Zentelke jelképei

Kalotaszentkirály-Zentelke jelképeinek tervezésénél a település történelmi múltjára utaló adatok a közelmúltra, a jelenre vonatkozó helytörténeti leírások, az ezekre utaló szimbólumok, címertani elemek, az európai és magyarországi címeralkotás több évszázados hagyományai, valamint a jelenleg érvényes előírások és az elfogadott tervezési gyakorlatok voltak a legfontosabb szempontok.

### Kalotaszentkirály-Zentelke címere



*A címertervezéshez felhasznált legfontosabb szempontok*

1. A település első írásos említése 1288-ból, az Árpádházi IV. (Kun) László király adománylevelében.

2. A XVI. század óta folyamatosan hitéletet gyakorló református gyülekezet jelenléte.
3. A két településrészt, Szentkirály és Zentelkét elválasztó és egyben összekapcsoló Kalota-patak.

A fentiek figyelembevételével Kalotaszentkirály-Zentelke település címerpajzsának – az első írásos említésre utalóan is – a XIII. században használatos lekerekített, hegyes végű, háromszögű pajzsformát alkalmaztam.

A címerpajzs egy vágással két részre osztott, pajzsfölből és pajzstalpból áll.

*A címertervezéshez használt színezések és címerképek*

A címerpajzs 1. számú felső mezőjében kék színű háttérben zöld színű hármaskereszt, jobb felső szegletében aranylő nap, bal felső szegletében pedig ezüstsínű, növekvő hold látható. A zöld színű hármaskereszt a település közelében megtalálható Hármaskereszt jelképezi, melynek középső vonulatán a Református Keresztyén Egyház egyik ősi szimbóluma, Isten Báránnya áll arany glóriával, jobb mellső lábával pedig fehér színű vöröskeresztes zászlót tart. Az általa ábrázolt Isten Báránnya a XVI. század második felében reformátussá lett helyi lakosságot is jelképezi. Ez az ősi református ábrázolásmód egyúttal a magyarországi Református Egyház legrégebbi jelképe, de több város címerében is megtalálható. A legismertebbek Debrecen, Szentendre, Szigetszentmiklós címerábrázolásai. Erdélyben a kalotaszegi Bánffyhunjad címerében látható.

1. Az Újszövetségben az Isten előtti áldozat jelképévé vált Jézus Krisztus, akire Keresztelő Szent János így mutat rá: „Íme, az Isten Báránnya, aki hordozza a világ bűnét!” (Jn., 1:29). Érthető tehát, hogy a Keresztyén művészet legkedveltebb, leggyakrabban használt szimbóluma lett az Isten Báránnya, latinul Agnus Dei (agnus = báránny, Deus = Isten).

A mindig lépegető formában ábrázolt báránny keresztresztes zászlót tart a lábával, ez képekben érzékelteti a feláldozott és Isten által feltámasztott, a halálon győzedelmeskedő Krisztust. A lépe-



gető bárány arra utal, hogy mindig előbbre kell haladni a hitben, Krisztus megismerésében „követni a Bárányt, ahová megy.” (Jel. 14:4). Ismeretes, hogy Jézus Krisztus a bárányon kívül a Jó Pásztor is jelképezi, aki a keleti népeknél mindig a juhok előtt vezette a nyáját. Ilyenkor a pásztor gyakran hátrafordul és megnézi, hogy juhai biztonságban vannak-e.

A kereszt alakú zászlótartó rúd Jézus szenvedésére, halálára utal.

A zöld halmon lépegető Isten Bárányát kék színű háttér veszi körül.

A felső mező jobb szegletében arany színű napot, a bal szegletében pedig ezüst színű, növekvő holdat ábrázoltam.

2. A keresztyén szimbolikában a nap az igazság és a bölcsesség jelképe lett, de Isten tulajdonságainak kifejezésére is használták. A 84. Zsoltár 12. versében olvassuk: Mert nap és pajzs az Úr” –, vagyis világosság és védelem.

Az, hogy két égitestet együtt ábrázoltak a keresztyén szimbolikában, indokolja, hogy a nap és a hold több egyházatyánál az Ó- és Újtestamentumot, illetve az Egyházat, de vonatkoztatták Jézus megdicsőülésére is.

A félhold az emberi élet és szerencse változandóságát is jelképezi.

A fenti ismertetett jelképek együttes ábrázolása a községben lakó magyarok és románok és egyéb vallású emberek összetartozását is kifejezi és megerősíti.

A címerpajzs 1. számú, felső címermezőjét a 2. számú, alsó címermezőtől egy ezüst (fehér) színű hullámos sávozás választja el, amely a két településrészt, Kalotaszentkirályt és Zentelkét elválasztó és egyben összekötő Kalota-patakot jelképezi.

A 2. számú, alsó címermezőben az Árpád-házi uralkodók vörössel és ezüsttel (fehérrel) hétszer vágott családi címere látható. Ismeretes, hogy Kalotaszentkirály-Zentelke a nevében szereplő Szentkirály névalakot feltehetően István király 1083-ban történt szentté avatása után kaphatta. Az Árpád-ház családi címérének átvétele és felhasználása az alsó címermezőben tisztelgés az állama-

lapító Szent király emléke és életműve előtt, másrészt utalás arra, hogy Kalotaszentkirály-Zentelke közössége büszkén felvállalja a szentistváni örökséget, vagyis őrzi évezredes kultúráját, hagyományait és szokásait. Megjegyzendő, hogy a kalotaszentkirály-zentelkei és a kalotaszegi szötteseken ugyanezt a színezést és színösszetételt tapasztalhatjuk. Ez egyúttal utalás az ennek alapját képező kendertermesztésre és az évszázadok óta folytatott és megélhető biztositó mezőgazdasági és háziipari munkálatokra.

Önazonosságát és önbecsülését nemcsak nyelvében és hagyományában ápolja, hanem jelképeiben is továbbélteti és átörökíti a jövő nemzedékeinek számára.

Kalotaszentkirály-Zentelke címérének legfőbb üzenete az, hogy aki az őseit és múltját elfeledi, az jelenét és jövőjét nem érdemli!

A címerpajzs kiegészítő eleme a pajzs fölött lebegő, ötágú, leveles, nyitott korona és a pajzs alatti kék szalagdíszítés és településrészek nevének az 1288-as első írásos említésével és az 1998-as tervezett, de meghiúsult felavatás aranybetűs felirataival.

Fontos kihangsúlyozni, hogy az ötágú aranykorona sem méltóságot, sem rangot nem jelképez. Kizárólagosan csak díszítőelem!

### **Kalotaszentkirály-Zentelke zászlaja**

A zászló alapszíne fehér, mely az erkölcsi tisztaságot, az ebből eredő békességet, a megújulást és a másság iránti megértést, a toleranciát jelképezi. A zászló oldalszéleit vörös-kék-vörös, kifelé mutató farkas fogazat díszíti. A kereszt rudas zászlóknál a fehér mező felső harmadának tengelyében, a nyeles zászlóknál pedig a bal oldali harmad tengelyében foglal helyet a címer.

Megjegyzem, hogy a hasonló farkasfogas díszítéssel a múlt századi kalotaszegi kendőknél találkoztam. Miután Kalotaszeg egységes földrajzi és néprajzi régiónak tekinthető, a kalotaszegi települések közül Jegenyének, Körösfőnek, Magyarvalkónak, Zsoboknak és természetesen Kalotaszentkirály-Zentelkének is azonos

zászlók készültek. Az eltérést az említett települések címerábrázolásai jelentik.

Budapest, 1998. július 23.

*Pécsi L. Dániel jelképtervező*

## Könyvészet

- [1.] *Kalotaszeg folyóiratok*, Bánffyhunrad, 1990-1998.
- [2.] \*\*\*: *Országos Levéltár anyagai*.
- [3.] Takács Béla: *Bibliai jelképek a magyar református egyházművészetben*, Budapest, 1986.
- [4.] Gömbös Tamás: *A szerzetes és lovagrendek címerei és viseletei. A protestáns egyházak jelképei, A szentek jelképes ábrázolása a címerekben*. Budapest, 1993.
- [5.] Hoppál Mihály – Jankovics Marcell – Nagy András – Szemadán György: *Jelképtár*. Budapest, 1994.
- [6.] Csáky Imre: *A magyar királyság vármegyéinek címerei a XVIIII. – XIX. században*. Budapest, 1995.
- [7.] Kelemen Lajos: *Művészettörténeti tanulmányok*.
- [8.] B. Nagy Margit: *Várak, kastélyok, udvarházak, ahogy a régiek látták*.
- [9.] Kuzskó István: *Történelmi Lapok 1848-49*. Kolozsvár, 1892.
- [10.] \*\*\*: *A Horea vezette 1784. évi parasztfelkelés*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1984.

## Tartalomjegyzék

Bevezető.....	3
Kalotaszeg, ahogy nagyjaink látták.....	4
Első említésektől a középkoron át.....	8
A nagy pusztítás.....	34
Kisebbségben.....	57
A sajtó tükrében.....	73
Kalotaszentkirály-Zentelke jelképei.....	108
Könyvészet.....	113

## Kalotaszentkirály-Zentelke - Overview -

*“Those who have seen the Hungarians of Kalotaszeg on their way to or back from the church on Sunday, those who know the region and its inhabitants the Szentkirály-Zentelke village as one of the most beautiful in Kalotaszeg region, those who can imagine the Calvinist church, the Kalota river winding through mountains and hills... those people understand what I mean when I say that one rarely sees a more magnificent scenery” (Kós Károly).*

The first written document testifying the existence of the village dates from 1288, when the king László Kun donated to the son of Mikola from Magyargyerőmonostor region of Kalotaszentkirály-Zentelke, which became the residence of numerous Hungarian nobles.

In 1474 it is mentioned under the name of Szentkirály (the Saint King). It is supposed that it was named after Szent István (Saint Stephen). After the sanctification of king István, on November 5<sup>th</sup> 1083, several places took his name. Therefore, we can assume that the village had been settled long before it was mentioned in the first written document that certifies its existence. Later it has received the name of the two kings called „all holy”. In the meantime, in order to differentiate several places that had the same, the name of the region was added to the official name.

In a religious document written by an apprentice from a convent in January 2<sup>nd</sup> 1523, the village is named as *Kalotbazentkiryal*.

The oldest and most impressive building in Kalotaszentkirály is the Church – center of community’s life. The research work of László Debreceni revealed that the church was built during the 13<sup>th</sup> century. The church of the village has been probably rebuilt after the siege of the tartars in 1241.

The inhabitant of Kalotaszentkirály-Zentelke adopted the Calvinist religion at the beginning of the 16<sup>th</sup> century.

In 1660, as a result of the defeat by the tartars of the army led by György Rákóczi II. near Gyalu, the tartars attacked again Kalotaszentkirály, but the most significant damage was made during the Revolution of 1848, when the village was severely affected. The entire church was set on fire, and its ceiling destroyed.

In 1994, the Illyés Foundation supported the restoration of the ceiling of the church: 220 wooden cases, decorated with traditional models of the Kalotaszeg. The church owns an important patrimony: three bells, one of them still unused, dating since 1481 in the time of Mathias King, an organ made by Kolonics István in 1876, a crown received from the gróf (local Hungarian noble) Bánffy Miklós.

A few centuries ago, Banffy Castle was built in northwest of Zentelke. After the Pact of Trianon, as a consequence of the reform of agriculture from 1921, the castle was completely demolished in the 30-ies, the construction materials being reused.

Among the personalities that have played a role in the village's history we would like to mention the family of Zsigmond Gyarmathy, who contributed to the development of the region and was a great admirer and supporter of the culture of the zone. The Gyarmathys were bestowed the title of nobles during the reign of György Rákóczi II., in the 1650-ies.

Zsigmond Gyarmathy was born in 1832 in Kalotaszentkirály, his family household being located probably where the medical office is situated presently.

When the Revolution of 1848 outburst, Gyarmathy brothers were studying at the Calvinist College in Kolozsvár. With no hesitation, the two young men took part in the revolution, supporting ideals of the revolution.

Zsigmond returned home in 1860, being appointed count Bánffy's administrator. In 1862 he married of the priest from Magyargyerőmonostor, Hory Etelka, supporting together the cultural and economical development of the region of Kalotaszeg. For 25

years he had been the councilor of the Calvinist church, helping the children in need and the orphans.

By 1914, the poet Ady Endre visited Kalotaszentkirály with his girlfriend, Boncza Berta, who lived in Csucsá. After they got married they frequently visited the Kiszely family. One of his most beautiful poems "*On the shores of Kalota*" was written in Kalotaszentkirály in a beautiful Sunday, in June 1914.

In July 1994, as a remember of the greatest Hungarian poet, the "Ady Endre" monument was built, under the "*Ady tree*". Ever since, the Ady festivities are organized every year, tourists and personalities from the country and abroad taking part in the event.

Since ten years, an international camp for popular dances is organized yearly in Kalotaszentkirály.

All these events constituted an important support for the development of the agrotourism activity.

*Okos Márton*

A borító címlapján látható:

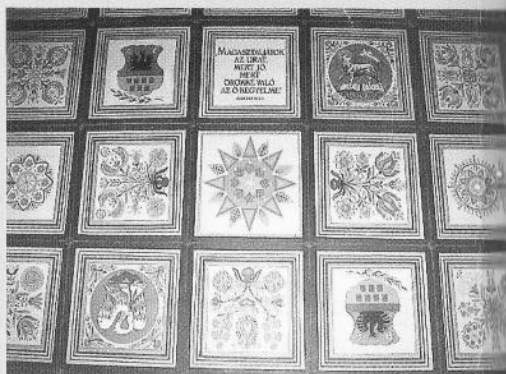
- *a Szentkorona (Szent Istvánra, a falu névadójára való utalás)*
- *a szerző felvétele a faluról és*
- *Harangoznak című festménye*

A borító hátlapján:

- *részlet a templom mennyezetkaszettájából*
  - *az Ady emlékmű – Vas Géza felvétele*
-

### *Ady Endre: A Kalota Partján*

Pompás magyarok, templomból jövet,  
Mentek át a Kalota folyón  
S a hidat fényben majdnem fölemelte  
Az ölelő, júniusi nap.  
Mennyi szín, mennyi szín, mennyi kedves  
És tarkaságban annyi nyugalom  
És fehér és piros és viritó-sárga,  
Izgató kék és harcos barna szín  
S micsoda nyugodt, nagyságos arcok,  
Ékes párták, leesni áhitók.  
Papi-beszéd kemény fejükből csöndben  
Száll el s nyári illattal vegyül.  
Mily pompás vonulásuk a dombon.  
Óh, tempós vonulás, állandóság,  
Biztosság, nyár, szépség és nyugalom.



S reám nyilaz a nyugtalanság:  
Leány-szemek, Sorsom szemei,  
Szemek, melyekben rózsás, húsz éves,  
Vidám kamasznak látom magam,  
Szebb szemek minden volt szemeknél  
S bennük végképp megpecsételtetett  
Az én örök-bús ifjúságom:  
Vonzódás, drága üzetés,  
Csapongás a végső csapásig  
S imádkozva nézni e nagy szemekben  
Magamat és mint vagyok bennük.  
Csönd, június van a szívemben,  
Átalvonult templomi népség  
Belém költözött áhitata  
S e percben a Kalota partján  
Biztosság, nyár, szépség és nyugalom.